

Projektets titel Minskade vildsvinsskador i Skåne	Stödmyndighetens journalnr 2009-7625
Projektid 2010-03-01 -2013-03-31	Stödmyndighetens kund nr M9115
EU-program Landsbygdsprogram projektstöd	
Projektägare Lantbrukarnas Ekonomi AB Avdelning/enhet/region LRF Skåne Serviceenheten Skåne, Helen Rosengren Box 24 243 21 Höör Helen.rosengren@lrf.se , tel 0413 55 90 04	Projektnummer M838 Bankgiro 5226-1187
Projektledare Anita Persson, LRF Skåne, Box 24, 243 21 Höör anita.persson@lrf.se	Telefon/ank 0413-55 90 03, fax 0413-55 90 20
Projektadministratör ekonomi Lena Henningsson-Jönsson, Box 24, 243 21 Höör 0413-55 90 07, fax 0413-55 90 20 lena.henningsson.jonsson@lrf.se	Telefon/ank

1. Sammanfattning

Vildsvinsfrågan är en känslig fråga. Det finns mycket tradition och åsikter samtidigt som det finns en stor oro för vad en stor population kan orsaka i form av skador. Oron är ofta ekonomiska förluster. Vi har sett att vildsvinsstammen har ökat i Skåne. Det kan man se bla på att viltolyckor med vildsvin har ökat. Skador på mark och betesmark har ökat. Samverkan är det enda sättet att komma åt den ökade vildsvinsstammen. Målet är att bilda samverkansgrupper/skötselområde.

Att öka kunskapen om vildsvinets biologi, utfodringens påverkan, jakten av vildsvinen och samverkans betydelse för många människor bidrar till ökad förståelse för varandras åsikter om just vildsvinen.

Arbetsmetoden med stormöte och därmed en kompetenshöjning hos många människor ha slagit väl ut. Att bilda samverkansgrupper med ett mindre antal personer som representerar markägare, arrendatorer och jägare tar tid. Det är en

20130331

process. Det viktiga är att det får ta tid så att alla får komma till tals för att sedan få en samsyn hur man ska hantera populationen av vildsvin i just det specifika området. Det finns inte en modell utan det finns olika modeller beroende på inte allt för sällan olika geografiska förutsättningar och tillgången på vildsvin.

De frågor som man har lyft i grupperna och som har varit genomgående är just dessa 4 område. Vildsvinets biologi: T.ex. Hur fungerar vildsvinet? hur många finns det? Hur stora är skadorna? Därefter kommer jakten. T.ex. Hur ska man jaga? Inventering av kompetens, Hur stort område ska man jaga? Därefter kommer samverkan: T.ex. Inventering av område, kontakter med markägare, jägare och planering av jakt. Sist kommer frågan om utfodring. Denna fråga är svårast att samverka kring. Det finns en önskan från olika grupper om att man lyfter utfodringsfrågan till högre instanser för att få ett tydligare direktiv eller lag hur detta ska hanteras.

Aktuell forskning som tittat på rumsliga beteenden hos vildsvin visar att förvaltningsenheter måste vara stora(>20,000Ha). Drevjakter bör genomföras efter skörd av känsliga grödor. Avledande utfodring verkar inte fungera, viltåkrar är ett bättre alternativ. Se bifogad bilaga

Utfodring påverkar vildsvinens beteende och reproduktion. Med utgångspunkt från detta har Jägarförbundet, riksjägarna och LRF enats om en vildsvinspolicy se bilaga

Efter projekttidens slut upplevs som att fler tar kontakt för att samverka. Detta måste hanteras på något sätt. Det är också viktigt att engagemanget bibehålls i samverkansgrupperna. Det borde finnas en plattform med en kunskapsbank för att bilda samverkansgrupper/skötselområde. En möjlig utveckling i detta är att bilda samverkansprojekt i t.ex. Leader där även samhället kan vara med. Projekt skulle kunna riggas i axel 1 dvs. i jord- och skogsbrukets konkurrenskraft. Här hade getts möjlighet för samverkansgrupperna att växla upp ytterligare genom att ta göra en kartläggning och handlingsplan för ett leaderområde när det gäller vildsvinspopulationen i det området. Ett fortsatt högt eller högre jakttryck är nödvändigt för att få en balans i vildsvinspopulationen.

En reflektion: När man börjar ett projekt bör man utgå från ett nuläge. Man kan göra en nulägesrapport. Denna nulägesrapport bör uppdateras för att se förändringar. Projektet har använt viltskada.se för att se hur olyckor med vildsvin har utvecklats. Projektet har också använt sig av hur många avskjutningar som görs per år. Dessa avskjutningar rapporteras in till Jägarförbundet. Ju fler avskjutningar desto fler vildsvin finns det. Det sistnämnda verktyget upplever projektledare inte trovärdigt. Det har också fått kritik ute i grupperna. För att mäta vildsvinspopulationerna bör man hitta ett nytt system som är mer trovärdigt.

20130331

2. Bakgrund

Det är klarlagt att vildsvinsstammen tillväxer numerärt och i geografisk utbredning. För att bromsa denna utveckling krävs att 80-100 % av den årliga reproduktionen tas bort. Idag skjuts högst 30 %. Forskning visar att stammen idag fördubblas på mellan 3-5 år. Risken är stor att vi får mycket stora skador i Skåne. Skadorna av vildsvin på åkrar och betesmarker ökar. Vildsvinen har också spridit sig utanför Skånes skogsbygder, och är även vanliga på Österlen, mellanbygden och i nordvästra Skånes jordbruksbygder. På LRF Skånes stämma 2009 var detta den mest debatterade frågan. Skadorna kan uppgå till hundratusentals kronor för ett medelstort jordbruksföretag i Skåne.

Vildsvin utgör även en risk i trafiken. Mellan år 2006 och 2008 ökade antalet vildsvinsolyckor i Skåne från 269 till 645 st. För första halvåret 2009 visar den nationella statistiken en ökning med 27% jämfört med första halvåret 2008. Om denna ökning håller i sig året ut, hamnar antalet vildsvinsolyckor år 2009 på över 800 st. Antalet vildsvinsolyckor i trafiken ökar alltså mycket kraftigt för närvarande.

Skadorna av vildsvin är inte enbart beroende av antalet vildsvin; stammens sammansättning och styrningen med hjälp av utfodring och jakt har också mycket stor betydelse. Därför har *skötselområden* visat sig vara den allra mest effektiva metoden för att minska vildsvinsskadorna på åkergrödor och betesmarker. Ett vildsvin kan röra sig nattetid upptill 1,6 mil. Därför behöver man samla alla markägare, arrendatorer och jägare i ett större område. Dessa områden bör man känna till vildsvinets biologi, man bör enas om utfodringsstrategi och jaktstrategi

En aktiv förvaltning av vildsvinsstammen är mycket mer krävande än t ex älgförvaltning. Vildsvinsförvaltning måste ske aktivt hela året om.

Lantbrukare måste kunna ställa krav på jägarna att agera vid skador med kort varsel. Många markägare har arrenderat ut jakten och "sitter fast" i gamla avtal/överenskommelser, från en tid innan vildsvinens utbredning. Såväl jägare som markägare behöver utökade kunskaper i aktiv förvaltning av vildsvinsstammen. Jägarna behöver ta sitt ansvar. Som markägare behöver man bli stärkt att ta denna diskussion med sina jägare, alternativt jägarna får acceptera att det kommer in skydds jaktgrupper eller andra specialjaktgrupper, vid akuta skador.

Varför bildas inte massor av skötselområden redan idag?

- Det finns inte någon större vana av att samarbeta på detta sätt tidigare, utom möjligen via älgskötselområdena. Dessa är i princip aktiva en vecka om året, medan vildsvinsförvaltning kräver aktiviteter så gott som året runt.

20130331

- Det finns varierande kunskaper om hur vildsvinsstammen fungerar biologiskt, och därmed saknas insikt om fördelarna av att gå samman i större skötselområden.
- Problemet med vildsvin har uppstått på relativt kort tid. För tio år sedan var skadorna inte tillnärmelsevis lika stora som idag. Forskarna räknar idag med att stammen fördubblas på 3-5 år.

3. Syfte/förväntade effekter – Projekt mål och deltagarnytta

Syftet är att kraftigt minska skadorna av vildsvin på åkergrödor och betesmarker i Skåne, samt att öka kunskapen hos markägare, jägare och arrendatorer om en uthållig förvaltning av vildsvinsstammen.

Projektets syfte ligger också i linje med det 16:e nationella miljömålet om en god förvaltning av den biologiska mångfalden i naturen.

Deltagarnyttan ligger i kraftigt minska skadorna av vildsvin på åkergrödor och betesmarker.

Målet är att utarbeta och beskriva en lämplig arbetsmetod för att bilda och driva skötselområden.

Ett mål är också att markägare, arrendatorer och jägare går samman och bildar skötselområden, eftersom detta är den mest effektiva metoden att kraftigt minska skadorna. Samtidigt ökar kunskapen hos de delaktiga personerna om en uthållig förvaltning av den lokala vildsvinsstammen. Tio skötselområden ska bildas eller vara under bildande.

Måluppfyllelse – resultat

Målet att utarbeta och beskriva en lämplig arbetsmetod för att bilda och driva skötselområde har delvis uppfyllts. I projektbeskrivningen är målet att beskriva en arbetsmetod. Resultatet visar att det finns olika arbetsmetoder beroende på de förutsättningar som finns i just det området. Gemensamt är att baskunskap om vildsvinens biologi är viktig förutsättning för att bilda en samverkansgrupp/skötselområde. För att en samverkansgrupp ska fungera ska den även bestå av markägare, arrendatorer och jägare. Samverkansgruppen behöver resurser i form av tid för att den ska ge bästa resultat. Tid till möten. Detta beror på att det är en process att samla människor med olika intressen och att lyckas med att få en samsyn. Samverkansgruppen kräver dessutom engagemang för att nå mål som handlingsplan, utfodringspolicy och gemensam jakt.

Projektet har mött 1350 personer via organiserade möten. Deltagarna har bestått av mest män, några enstaka kvinnor. Yngre människor har visat ett intresse för att vilja ingå i samverkansgrupper. Resultatet av ”stormötena” är att

20130331

människor har börjat prata med varandra och engagerat sig i frågan. Flertalet av stormötena har resulterat till bildande av samverkansgrupper. Det upplevs också att i dessa områden har det skett ett avstannande av ökade skador från vildsvin genom ett ökat engagemang med jaktsamverkan.

Genom projektet har det bildats eller är under uppbyggnad 10 stycken samverkansområde/skötselområde för förvaltning av vildsvin som ska minska skador på åkermark och betesmark.

Mervärde

Genom att lokala LRF avdelningen bjudit in alla sina medlemmar och därtill medlemmarnas jägare har fler människor förstått vad en väl fungerande vildsvinsförvaltning betyder genom att få kunskapen om vildsvinens biologi, betydelsen av utfodring av vildsvin och samverkan vad gäller jakt. Det har också öppnats upp genom justering i jakträttsavtal att unga intresserade jägare får möjligheten att jaga på mark när ”ordinarie” jägare inte har möjlighet.

Kontakt nätet för deltagarna har utökats på ett för deltagaren positivt sätt när det gäller att minska skadorna på åker och betesmark.

Bildandet av samverkansgrupper har också lett till att fler och fler pratar om att samverka om vildsvinsjakten över jaktgränserna. Detta visar en enkät som gjordes inom projektet våren 2012

Tidsplan

Förlängning av arbetet i projektet från 30 april till 31 maj har diskuterats i styrgruppen. Styrgruppen ansåg att det inte skapade några hinder. Däremot står slutdatum för redovisning kvar till den 31 dec 2012.

Ekonomi

Personalkostnader har varit något lägre än budgeterat. Lokalkostnader har varit minimala pga att lokalavdelningen har finansierat detta på annat sätt i de flesta fall. Samverkansgrupperna har ofta träffats ”hemma hos” vilket har inte lett till några kostnader för lokal. Däremot har det funnits andra kostnader som tex förtäring, som inte har tagits i projektet.

Projektorganisation

En styrgrupp har bildats av representanter för finansörerna. Dessa är Jägareförbundet Skåne, Länsförsäkringar Skåne, Vägverket, Länsstyrelsen och Region Skånes miljövårdsfond. LRF Skåne är ordförande i styrgruppen. Styrgruppen har haft möte 2 ggr per år. Projektledaren har presenterat läget. Varje representant har fått delge läget utifrån deras horisont. Detta har varit ett stort lärande. Olika frågor har tagits upp utifrån aktuella läget.

20130331

Projektadministration och styrning

Styrning och administrationen har LRF Skåne ansvarat för. Vilket har varit effektivt. Bra med mallar. Möjligen att de kan vara mer flexibla för att passa in i projektadministrationens system

Samarbetsformer

Samarbete mellan samarbetsparterna har fungerat bra. Jägarförbundet och LRF Skåne har arbetat tillsammans i aktiviteter så som stormöte. Det har varit värdefullt eftersom de båda organisationerna representerar jägare respektive markägare/arendatorer. Det har även skett ett samarbete i samband med massmedia som SvT och tidningsreportage. När det gäller Länsstyrelsen har de medverkat i processer som har krävt myndighetsutövning. Statistik har tagits fram via vilolycka.se. Statistik om avskjutningar har också tagits fram via Jägarförbundet. Statistiken har sedan legat till underlag för styrgruppen och styrningen.

Arbetsätt och verktyg

Arbetsättet har varit att skapa en baskunskap hos många människor om vildsvinens biologi, utfodringens påverkan, jakten av vildsvin och samverkans betydelse mellan markägare, arendatorer och jägare. Denna baskunskap betyder en ökad förståelse. Samverkans betydelse har sedan jobbat vidare i mindre grupper för att sedan bilda en samverkansgrupp/skötselområde.

Verktyget har varit att arrangera ett ”Stormöte” inom ett avgränsat område. Där har LRF använt sig av sina lokalavdelningar. Medlemmarna har tagit med sina jägare och andra personer som har varit viktiga för att få baskunskapen. Under detta möte har det bildats en mindre grupp bestående av markägare, arendator och jägare som har ett visst intresse i frågeställningen dvs ”Hur minskar vi skadorna av vildsvin på åker mark och betesmark”.

Arbetsättet har varit processinriktat med stöd av ett coachande förhållningssätt.

Det andra verktyget samverkansgrupperna har haft ett antal möte. De samverkansgrupper som har haft flest möte har kommit längst. Det är viktigt att förstå att detta är en process. Människor med olika bakgrund, värdegrund och intressen har träffats. Här har det varit viktigt att finna de gemensamma primära ämnena för att komma vidare i processen och ta de frågor som kan vara obekväma. I samverkansgruppen har man träffats och dragit upp riktlinjer för hur samverkan kan ske.

Erfarenheter från dessa grupper är att:

1. Träffas prata ihop sig om problematiken. Här är det viktigt att man får en samsyn. Detta måste få ta tid.
 - a. Vildsvin är smarta. Det räcker inte med en metod utan det behöver varieras. Variationen beror mycket på hur förutsättningarna ser ut.

20130331

2. Bestäm storleken på området via kartor. Rita ut området. Så att alla i gruppen är medvetna om gränserna
 - a. Här är det viktigt att se till att man får medgivande att röra sig över hela området. Om någon inte vill släppa in någon på området. Låt dessa personer komma in i samverkansgruppen.
3. Inventera hur mycket grisar det finns och hur de rör sig.
 - a. Detta kan man göra genom att tex sätta sig vid åtlarna vid samma tidpunkt när man vet att vildsvinen är ute och rör sig. Här kan man registrera antal, storlek och i vilken riktning vildsvinen rör sig. Detta bör man upprepa 2-3 gånger.
 - b. Ta reda på var i området vildsvinen befinner sig under dagtid. Daglegor var finns dem?
4. Inventera foderplatser och åtlar.
 - a. Hur många utfodringsplatser finns? Hur många åtelplatser finns? Hur är de placerade? Hur mycket utfodras på platserna? Vad utfodras djuren med? Vid stränga vintrar kan det finnas ett behov av utfodring.
 - b. Stora mängder foder som hinner ruttna innan det har ätits upp kan anmälas till Länsstyrelsen för olovlig deponi.
 - c. Det är olagligt för livsmedelsproducenter och butiker att låta sitt avfall gå till skog och mark. Foder som ligger kvar i plastpåsar och kartonger räknas som nedskräpning. Detta kan anmälas till Länsstyrelsen.
 - d. Man får inte locka vilt från annans mark, vilket innebär att det är olovligt att lägga utfodringsplatser nära ägo gränser.
 - e. Utfodringsplatser nära vägar är också olämpligt ur trafiksäkerhetssynpunkt.
5. Upprätta en foder policy för området.
 - a. Mängden foder, vilken typ av foder. Tidpunkt och placering och antal utfodringsplatser.
6. Inventera kompetensen bland jägare.
 - a. Hur många har en fungerande vildsvinshund. Här är det oerhört viktigt att man har rätt sorts hundar som klarar att jaga vildsvin.

20130331

De ska vara präglade att jaga vildsvin. De ska ha en kompetens och jakten ska bedrivas ur en etisk synvinkel.

- b. Eftersöksekipage. De ska vara rutinerade och vara utvilade.
- c. Jourgrupp. En grupp av jägare som snabbt kan rycka ut där det har uppkommit skador på åker- och betesmark.
- d. Jaktledare. Mycket viktigt med kompetensen. Viktigt att man har bra och enkel kommunikation med jaktlagen. Både innan och under jakten. Lagen ska vara väl förberedda och känna till och följa föreskrifterna

7. Planera jakten. Det kan vara drev eller åteljakt.

- a. Sätt ett datum i god tid.
- b. Kontakta alla som bor i området. Epost eller gemensam hemsida med inbjudan är snabbt och enkelt. Det underlättar för berörda.
- c. Skicka även föreskrifter för jakt på epost så att alla har den.
- d. Besätt lämpliga vildsvinplatser antingen på egen mark eller gemensamt. Information till alla som bor i området att jakt ska utföras.
- e. Planera hundekipagen så att de rör sig systematiskt genom området.
- f. Boka utvilade eftersöksekipage

8. Utvärdering.

- a. Bestäm en lämplig plats och tidpunkt direkt efter jakt för utvärdering Vad gick bra? Vad kan vi göra bättre! Bestäm tid för nästa jakt.
- b. Här kan även markägarna möta upp så att man får en gemensam avstämning. En bra aktivitet för individer i samverkansgruppen är att man äter en gemensam lunch tex ärtsoppa. Viktig del för att få samsyn som hjälper upp samverkan.

9. Samverkansgruppen träffas mellan jakterna för att diskutera lägesrapport, dra upp riktlinjer och planera för nästa jakt. Vildsvinsjakten bedrivs hela året. Stormöte med alla berörda i området för att ge information och ta in synpunkter är en viktig del. Här kan

20130331

samverkansgruppen visa upp tex handlingsplan och foderpolicy och vad som händer framöver.

Detta arbete kräver kontinuitet för att man ska kunna hålla vildsvinspopulationen på en nivå som är acceptabel för alla. Det krävs engagemang från de som sitter i samverkansgrupp. Det betyder att skador på åkermark och betesmark minimeras. Ett fortsatt högt jakttryck är en förutsättning för att bibehållade mål man gemensamt satt upp i samverkansgruppen.

Aktiviteter

Aktiviteterna tillsammans med Jägarförbundet har varit uppbyggda så att projektledare har presenterat projektet. Se bilaga 2 Därefter har det varit ett teoripass som föredragits av Jägarförbundet om vildsvinens biologi, utfodring, samverkan och jakt. Därefter har deltagarna haft möjlighet att ställa frågor. Mot slutet av mötet har det bildats en mindre grupp bestående av markägare, arrendatorer och jägare för att jobba vidare med samverkan och ev bildande av samverkansgrupp

- Projektledare deltagit på vildsvinsmässan i Ekebo våren 2010. Dels för att skapa ett kontaktnät och att marknadsföra projektet. Mycket lärorikt.
- Projektledare deltagit på träff i Svedala tillsammans med Jägarförbundet 25-30 pers. Resultat: inte så många grisar. De ska jaga på åtel. Bra att alla har fått en grundkunskap hur vildsvin fungerar.
- Projektledaren deltagit på träff i Vittsjö tillsammans med Jägarförbundet 100 tal deltagare. Resultat: Styrelsen för älgskötselområdet bildar en mindre grupp för att nå samverkan i jakt. Styrelsen för älgskötselområdet vill inte hålla i ett jaktlag för gris. Mindre samverkansgrupper har bildats i området. De jagar på åtel. En liten drevjakt har genomförts. Problem med relation mellan jaktledare. Jaktledarna bor inte i området. Kommunikation mellan lokalbefolkning bör ske på ett bättre sätt.
- Långaröd. Projektledare tillsammans med Jägarförbundet deltagit. 40 deltagare 1-2 mindre områden har bildats. Det ena samverkansgruppen är 15 jaktlag medan det andra är något mindre. Samverkansgrupperna har använt sig av skriften ”Vildsvinsförvaltning i samverkan” Området är känt för små arealer. De har trots det fått ihop 1500 ha De har under projektiden haft en hel del planerade samverkansjakter. De jagar i ett område som har naturliga avgränsningar. Kontakten med jaktlagen sker enkelt via epost och sms. Jaktledaren ser till att alla har föreskrifter. Jaktlagen besätter lämpliga vildsvinspass på egen mark. Det jagas endast vildsvin och räv. 6-7 hundekipage rör sig systematiskt genom området. Detta accepteras av markägarna. 1-3 eftersöksekipage är ej i

20130331

jakt men i beredskap och därmed utvilade. Alla träffas efter jakten med gemensam viltparad och något ätbart. Korv med bröd eller ärtsoppa. Det finns också en jourgrupp av jägare som kan kontaktas vid besvärliga skador. Det finns även en mobil skjutkoja som kan användas, där markägare har problem.

- Projektledare och Jägareförbundet deltog i en process i Trolleholm 4-5 deltagare. Diskuterade område utanför Trolleholm och Trollenäs där man upplever stora problem. Gruppen enades om att Trolleholm skulle se över jakträttsavtalen. Markägarna har då möjlighet att styra upp jakten på vildsvin. Jakträttsavtalet kommer att kommuniceras med Jägarförbundet. Ex på Jakträttsavtal Se bilaga 2
- Skogs och betesvårdsföreningens årsmöte Projektledare deltagit 40 personer. Roger Bergström Skogsforskare Umeå berättade om skador på skogen. Vildsvinen hade enl. forskaren inga skador på skog. Tom Larsson Länsstyrelsen har inte haft problem vad gäller gårdsstöden men det kan påverka miljöstöden. Om man har mycket skador på vall och bete bör dessa plockas bort för att inte få anmärkning. Studiebesök på Sjunkaröd vildsvinsslakteri. Denna förädling tar inte vildsvin som är fångade i fälla. Köttet från dessa vildsvin anses ha sämre kvalitet. Trikin prov och avgiften för trikinprov diskuterades. Provet blir väldigt dyrt på unga djur.
- Färingtofta Ett antal lantbrukare har kontaktat projektledaren ang. skador från vildsvin och att det utfodras i onormalt stora mängder. Projektledaren besökt utfodringsplats. Det är en mycket stor utfodringsplats med gammalt och ruttet foder. Länsstyrelsen kontaktades. Klippans miljökontor likaså. Skadebedömmare av vildsvinsskador har varit ute i området. En del har 100 % skador på sina vallar. Fastighetsägaren har arrenderat ut jaktmarken. Resultatet blev att jakträttsavtalet sades upp. Jägaren får betala vite för utfodringsplatsen som klassades som avfallsanläggning. Markägaren har jakten idag. Utfodringen har minskat och jakt pågår för att få ner få ner skadorna.
- Projektledare och Jägarförbundet har deltagit på träff i Tyringe. 60-70 deltagare. Frågor som kom upp var hur påverkas miljöersättningar på framförallt vall. Hur gör man i Tyskland? Vilket ansvar har jägarna i Tyskland? Efter mötet fick man inte ihop en samverkansgrupp. Däremot har grannar pratat sig samman. LRF lokalavdelning har tagit initiativ till att gå ut till sina medlemmar med att man ska utfärda en vildsvinsjakttag och uppmanar då att samordna jaktlagen och jaga samtidigt under en bestämd dag. Lokalavdelningen har sedan bjudit på ärtsoppa på alla som har jagat och markägarna. Detta har upprepats 3 gånger under projektiden. Träffpunkten har varit väldigt värdefull. Kontakter har skapats och utvärdering har skett för att jakten ska bli effektivare. Bla har man lärt sig att inventera hur vildsvinen rör sig. Inventerat daglegor och rörelsemönster. Det gäller även att markägarna är aktiva och trycker på jakten och meddelar skador till jägare.

20130331

Markägare har kontakt med sin jägare oftare genom att man har e-post till samtliga jägare. Målet är markägaren har möjlighet att ringa in fler jägare och hundar från varandra vid jakt. Några jaktlag har gått samman och jagar på större arealer. Samverkan har gett resultat på dessa stora jakter. Från att ha skjutit 1 vildsvin till 8 vildsvin och nu sist 30 vildsvin. LRF lokalavdelning kommer att fortsätta att hålla i mötesplatserna efter de planerade jakterna. Utmaningen är att få med fler markägare och dess jägare att jaga denna planerade jakttag.

- Projektledare och Jägarförbundet deltog på träff med Sjöbos bondeklubb 20 deltagare. Det var endast markägare. Resultat: Ökad kunskap om vildsvinet biologi, utfodringens påverkan och samverkan kring jakt.
- Skrylle friluftsområde 760 000 besökare per år. Det finns mycket vildsvin i området. Här är ett problem. Största delen av marken ägs av Lunds kommun. Från början fanns en kommunekolog som inte var intresserad av att skjuta av vildsvin. Här ville man starta ett skötselområde/samverkansområde, vilket var en intressant process i ett tätortsnära område. Projektledare och Jägarförbundet deltog i första mötet. Målet var att ge en baskunskap om vildsvinets biologi, utfodring, jakt, samverkan. 100 deltagare kom till mötet. På detta möte beslutades att en mindre grupp bestående av markägare, arrendatorer, jägare och kommunekolog ca 10 personer ska jobba vidare med ett skötselområde.

Skrylle möte 2 träffades markägare, jägare, kommunekolog och ansvariga på Skrylle. 10 pers. Till en början ett ganska ostrukturerat möte men som sedan resulterade i att inventering av grisarna skall göras. Det beslutades att alla åtelplatser inom en radie på 5 km skulle bemannas samtidigt för att räkna djuren. Därefter bokas ett nytt möte och då kommer man att strukturera upp samverkan bättre.

Kontinuerliga möten har skett ca 4 utöver dem som nämnts. Fler inventeringar har gjorts för att få en kartläggning på hur djuren rör sig. Samverkansgruppen har jobbat med ett förslag på utfodringspolicy och handlingsplan. Dessa har sedan presenterats och förankrats på ett större möte med ca 40 personer. Policyn betyder att

- Man ska ha en reglerad vildsvinsstam
- Jakt företrädesvis åteljakt
- Utfodring sker inte med processat foder
- Jourgrupp bildas för att bistå markägare när de har problem

Handlingsplan föredrogs. Gruppen ska fortsätta att samverka. Målet är att ha 4 gemensamma åteljakter under jaktåret.

20130331

Rapportering och konversation kan ske på en framtagna hemsida under mittjaktlag.se

Möten har sedan varit kontinuerligt. Ämnen som tagits upp har varit vilka djur som ska skjutas ur etisk synvinkel, skador på potatisfält och punktinsatser i området där man har haft problem med skador.

- Träff i Mellby/Nävlinge 65 deltagare Både jägare och markägare. LRF tillsammans med Jägarförbundet där deltagarna har fått basinformation om vildsvinen, jakt, utfodring samverkan. Diskussion kring att skjuta rätt djur. Många tycker att det är bra att skjuta galt men man måste tänka om och försöka skjuta även suggor när de är lovliga, dock inte ledarsugga. Det diskuterades också om jaktledaren måste ha all makt. Vid drevjakt är det också viktigt att veta var daglegorna finns. Åteljakt diskuterades. Planering av jakt. Jägarna ska jaga alla samtidigt på åtel.
- Örkelljunga besökte projektledaren ett 10 tal lantbrukare som kände att de inte fick ut sina jägare att jaga. Viktigt med en baskunskap att alla har samma kunskap när man börjar diskutera jaktsamverkan. Det beslutades att anordna ett stormöte. Till detta möte kom av 70 tal markägare och jägare. Här diskuterades om LRF och Jägareförbundet hade samma syn när det gällde avskjutning av vildsvin. Jakt med hund diskuterades, Man menade på att det är viktigt med en bra hund i en drevjakt. Det ska vara hundar som kan jaga vildsvin. Det bestämdes att några skulle träffas igen och göra upp riktlinjer på en gemensamjakt. 2 samverkansgrupper har bildats i detta område. De har haft samverkansjakter.
- Mindre grupp på 20 deltagare träffades i Mala/Vinslöv för att diskutera Jaktsamverkan. Här har bildats ett litet jaktområde där man har organiserat en jourjaktgrupp som kan kontaktas vid skydds jakt vid skador på grödor. Det planeras en större träff för mer kunskap och information. Det finns en tröghet i att engagera sig från markägarhåll.
- Vildsvins träff Hörby 45 tal deltagare. På träffen lyftes vildsvinens biologi, utfodring, jakt och samverkan från Jägarförbundet. En del jagar tillsammans med grannen. Arrendator problem med en större skogsägare som äger mark runt omkring. Grisarna äter på foderplatser avsedda för kött djur. Arrendator orolig för smittor. Yngre jägare är intresserade av att jaga och bilda jourgruppen. Det fördes också en diskussion om att jaga dagtid, för att störa djuren. Resultat: Det har bildats mindre grupper där jaktlag går samman och jagar. Man borde här utveckla ett större samarbete. Tex besluta om att jaga samtidigt i tex drevjakt. Hörby borde titta närmare på Långaröds samverkansgrupp.
- Vildsvinsträff i Klippan. Här är ett känsligt område Här förekommer en oacceptabel utfodring. 70 deltagare. Man såg vikten av att många får en baskunskap hur en gris fungerar. Mycket skador i området. Behov av

20130331

jourjakt är stort men även skjuta för att få ner stammen. Yngre jägare tycker att markägaren får stå sitt kast när de begär höga arrendepriiser på jakt, så att bygdens jägare inte har möjlighet att arrendera. Efter mötet skickades e-post till projektet. Det finns ett intresse att jaga i jourgrupp. Behov finns hur man skriver ett jakt avtal för att få in denna möjlighet. Det är markägarens ansvar. Det har tagits fram och information har gått ut att möjligheten finns att markägaren i sitt jakträttsavtal kan skriva in att vildsvinsjakt kan erbjudas till andra jägare av markägaren. Överutfodringen har upphört efter att Länsstyrelsen har gripit in. Ägaren till marken har själv tagit ansvar för jakten. Här vill man samarbeta med andra jaktlag för att få ner populationen som är mycket stor i detta område. Flera jakter har genomförts. Ett mindre samverkansområde på 400ha har bildats. Utfodringen har minskat betydligt. Det har skjutits av 30-40 grisar. Upplever att uppbökning på åkermark har minskat. Viljan finns att utveckla vidare samverkan över större område. En träff bör ske med markägare och lokala LRF avd förslag 5-6 personer för att diskutera samverkan.

- Vildsvinsträff N Rörum Myrarp. 40 tal st Mycket markskador i området. Behöver skjuta av en hel del och en del utfodring sker i området. Markägarna bör vara aktivare och förmedla skadorna till sina jägare. Upplever att jägarna gör vad de kan men det finns mycket gris. Samverkansgrupp har bildats och har haft 2 möte. Mycket jägare i gruppen. Gruppen har kartlagt området. Det sker mindre utfodring och det sker via automater med majs el första mötet. Skadorna ökar igen och stor utfodring sker i ett område. Man har kopplat in massmedia. Samverkansgruppen har haft gemensamjakt. De har skjutit ca 30 grisar i området. Det finns mycket gris kvar. Upplevs som stora flockar nu. Borde skjuta mer och utfodra mindre. Upplevs att jägarna är bra igång. Det har skjutits ytterligare ett 100 tal grisar. Samverkan kan utvecklas bättre genom att ha kontinuerliga träffar. Träffarna bör utvecklas till att våga prata utfodring och jaktsamverkan.
- Vildsvinsträff i Ängelholm 40-50 deltagare. Stormöte för att få en information från Jägareförbundet hur vildsvinen fungerar. Dess biologi, utfodringen, jakten och samverkan var de ämne som man tog upp. Vildsvinen upplevs inte som något större problem i dag bland markägarna. Man kan dock se att områden nära skogen och speciellt vallen kan utsättas för en del skador. Kommungruppen var eniga om att de behöver ha ögonen öppna för samverkan i de områden som skador har upptäckts. En inventering borde göras i området av hundförare, eftersöksekipage, jaktledare för att ev bilda jourgrupper,
- Möte i Stenestad lokalavdelning Ett 20 tal deltagare diskuterade vildsvinsfrågor. Hur kan man samverka? Det finns redan idag ett stort etablerat samverkansområde. Man upplever att det inte skjutits tillräckligt mycket. Utfodring förekommer och skadorna av vildsvin

20130331

ökar. Målet med dialogen var att få mer kunskap om vildsvinet för att våga gå in i en dialog och utveckla befintligt samverkansområde.

- Projektledare varit ute på 2 årsmöte i Stoby och Broby och hållit föredrag om vildsvin. Ett 40 tal deltagare på båda orterna var där. Målet att öka kunskapen om vildsvin och hur man kan samarbeta. Dessa 2 områden har mycket vildsvin. De har funnits naturligt i området i många år. Dock upplever man att antalet vildsvin ökar och därmed skadorna. Jakten är en viktig affärsverksamhet. Samtidigt som det är tufft för de som drabbas av skador från vildsvinen. Det fanns ett stort intresse för hur långt man har kommit i projektet. Här tog man också upp andra frågor som ligger utanför projektet. Tex krav på fler godkända fällor.
- Borgebydagarna. LRF samverkade med Jägarförbundet på Borgebydagarna under projektiden. 2011 fanns LRF personal i Jägareförbundets monter. Det upplevdes att målgruppen markägare och arrendatorer inte såg denna monter vid utvärderingen. 2012 stod Jägareförbundets monter i anslutning till LRF monter. Det upplevdes som att man hade mycket mer besökare i båda monterarna för att diskutera samverkan om vildsvinsjakt.
- Svenska Arrendator Förbundet 80 deltagare. Intressant diskussion. Arrendatorerna anser sig ofta sitta i kläm mellan markägare och jägare. Ofta är det de som får betala skadorna. Positiv reaktion från andra län på hur vi samverkar i med projektet och vår arbetsmetod.
- Möte med Jägareförbundets förtroendevalda och LRF Skånes personal och förtroendevalda som är ansvariga för viltfrågor. På detta möte diskuterade vi hur vi ska arbeta efter projektiden. Man är för samverkan. Utveckla samverkan i kompetensutbildning för jägare, skapa en gemensam plattform för att diskutera tex utfodringsfrågor. Ta in erfarenheter från andra områden i Sverige på samverkan. En möjlig fortsättning skulle vara att utveckla vildsvinsfrågorna i leader i axel 1 skogs- och lantbrukets konkurrenskraft. Projektledare har varit i kontakt med de 7 skånska leaderområdena för att se om det fanns möjlighet till samverkansprojekt. Pengarna är slut för denna period men det är mycket intressant att utveckla detta samarbete med samhället i nästa stödperiod. Upplägget skulle kunna vara att man gör en kartläggning och handlingsplan i de olika områdena i nära samverkan med samordningsgrupperna i just det specifika leaderområdet. Man behöver här ha ett underifrån initiativ.
- LRF Skåne har skickat ut en enkät till sina lokalavdelningar för att få en kartläggning på hur många samverkansområden det finns i Skåne. Projektet upplever att det händer mycket ute. Utifrån projektet sätt att arbeta med kunskapsspridning upplevs att det sker ringar på vatten att samverkansgrupper bildas utan projektets direkta inverkan. Av 147

20130331

lokalavdelningar fick vi in 51 svar. Av de 51 som skickade in var det 12 samverkansområde när det gäller vildsvin. Se bilaga 3

- Informationsmöte i Hässleholm 220 personer. LRF Skåne har anordnat ett avslutande stormöte för intresserade. Information om senaste forskning i Sverige och internationellt gällande vildsvinens rörelsemönster, gruppammansättning, avledande utfodring mm. Information om erfarenheter från projektet ”minskade vildsvinsskador i Skåne”
- Möte med Jägarförbundet, riksjägarna och LRF Skåne angående hur möter vi den våg av befarade skador som kommer till våren när vildsvinen ska ut och böka i åker och betesmark. "Brainstorming" med utfodring , jakt osv , och hur kan vi "kroka" arm så att vi får ett samarbete mellan våra markägare och jägare (arrendator) En vildsvinspolicy arbetades fram se bilaga. Som behandlar utfodring, samverkan och jaktavtal.

Kommunikation och synliggörande av resultat

Vildsvin har under projekttiden fått en ökad uppmärksamhet i massmedia. Projektet har marknadsförts både internt inom LRF genom Land Lantbruk, medlemsbrev både via post och epost. Projektet har också marknadsförts i olika jakttidningar, främst Jakt & Vilt, men också i andra facktidningar och lokalpress. Genombrottet för projektet var när projektet var med i en serie i Sydnytt. Därefter har projektet varit med minst 3 gånger i Sydnytt.

Här nedan är ett axplack av länkar

Sydnytt	Vildsvins skapar stora problem (LRF)	11-okt
	http://svt.se/2.33782/1.2186651/explosiv_utveckling_av_vildsvinsstammen	
Rapport	Vildsvinsstammen ökar (LRF Skåne)	11-okt
	http://playrapport.se/video/2186679	
Sydnytt	Vildsvinen kostar allt mer (LRF Skåne)	12-okt
	http://svtplay.se/v/2188412/vildsvinen_kostar_allt_mer	
HD	Artikelserie- Vildsvin	16-okt
	http://hd.se/mer/2010/10/16/fran-export-till-narproducerat/	
HD	Artikelserie-Vildsvin	16-okt
	http://hd.se/mer/2010/10/16/vildsvinen-invaderar/	
HD	Artikelserie - Vildsvin	16-okt

20130331

<http://hd.se/mer/2010/10/15/i-de-vilda-svinens-spar/>

Kristianstadsbladet Hunden viktig i vildsvinsjakten 22-nov
<http://www.kristianstadsbladet.se/hassleholm/article1304169/Hunden-viktig-i-vildsvinsjakten.html>

Kristianstadsbladet Vildsvinen var är ni 22-nov
http://www.nsk.se/article/20101121/HASSLEHOLM/711219922#disqus_thread

Lokaltidningen Vildsvin 11-dec

<http://bjuv.lokaltidningen.se/fyra-fraagor-till-anita-persson-vildsvinskunnig-paa-lrf/20101211/artikler/712119997/1048>

Lokaltidningen Vildsvin 21-dec
<http://bastad.lokaltidningen.se/om-vi-inte-fodrar-vildsvinen-haaller-vi-dem-inte-inne-i-skogen/20101221/artikler/712219995/1067>

Norra Skåne Vildsvin 25 okt
<http://www.nsk.se/article/20111025/HASSLEHOLM/710259975/1129/-/just-nu-ar-plagan-varre-an-nagonsin>

Skånskan 5 juli

<http://www.skanskan.se/article/20110705/LUND/707059824>

Utvärdering

Utvärderingen har skett från ett företag som heter Coachlindberg AB. Utvärderingen har skett genom telefonintervjuer med 10 nyckelpersoner däribland styrgruppen. Utvärderingen har skett innan slutrapporten är utskickad till styrgruppen. Se bilaga. 4

4. Slutsatser och rekommendationer

Projektet som helhet har fungerat bra. Det har varit bra med en styrgrupp som tillika har varit samarbetspartners/finansiärer. Det har skapat en närhet. En närhet i form av att projektet har kunnat jobba utifrån de förutsättningar som har funnits. Förutsättningarna har förändrats under projektets gång. Med denna närhet har det funnits en flexibilitet som har anpassat sig för förutsättningarnas förändring. Det har varit värdefullt för projektledaren att få lägesrapport ifrån

20130331

samarbetspartners olika horisonter med jämna mellanrum. Dvs under styrgruppsmöte som har varit 2 st per år.

Samarbete mellan parterna har också varit värdefullt. Det har höjt kunskapen och kvaliteten på projektet genom att samarbetspartners med olika kompetens och visat engagemang i olika områden som har gett goda resultat.

Efter projekttidens slut upplevs som att fler tar kontakt för att samverka. Detta måste hanteras på något sätt. Det är också viktigt att engagemanget bibehålls i samverkansgrupperna. Det borde finnas en plattform med en kunskapsbank för att bilda samverkansgrupper/skötselområde. En möjlig utveckling i detta är att bilda samverkansprojekt i t.ex. Leader där även samhället kan vara med. Projekt skulle kunna riggas i axel 1 dvs. i jordbrukets konkurrenskraft. Här hade getts möjlighet för samverkansgrupperna att växla upp ytterligare genom att ta göra en kartläggning och handlingsplan för ett leaderområde när det gäller vildsvinspopulationen i det området.

En vildsvinspolicy har tagits fram av LRF Skåne i samråd med Jägarförbundet och riksjägarerna. Detta är ett resultat av de frågor som kommit upp i samverkansgrupperna. Vildsvinspolicyn tydliggör ämnen utfodring, samverkan och jakträttsavtal.

En reflektion: När man börjar ett projekt bör man utgå från ett utgångsläge. Man kanske gör en nulägesrapport. Denna nulägesrapport bör uppdateras för att se förändringar. Projektet har använt viltskada.se för att se hur olyckor med vildsvin har utvecklats. Projektet har också använt sig av hur många avskjutningar som görs per år. Dessa avskjutningar rapporteras in till Jägarförbundet. Ju fler avskjutningar desto fler vildsvin finns det. Det sistnämnda verktyget upplever projektledare som inte trovärdigt. Det har också fått kritik ute i grupperna. För att mäta vildsvinspopulationerna bör man hitta ett nytt system som är mer trovärdigt.

Hör 20130331

.....
Helen Rosengren
Projektägare

.....
0413-559014, helen.rosengren@lrf.se

.....
Anita Persson

.....
0413-559003, anita.persson@lrf.se

20130331

LRF godkänner att kontaktuppgifter publiceras i en projektdatabas där slutrapporten görs tillgänglig för andra som arbetar med landsbygdsutveckling och för allmänheten.